

Сучасний інноваційний процес відмінний від традиційного новаторства. Китаю перед наукові предмети, які необхідно впроваджувати в систему освіти (такі, мійприклад, як екологія, інформатика, культура та ін.), уже становлять собою ІКЛІні систематичні комплекси. Запозичати з них лише окремі елементи (знання, мшешпці чи дані) практично неможливо, оскільки методологія подібних дисциплін Мже ні в чому не співпадає з проблематикою дидактики, яка традиційно иионувала методологічну функцію у педагогіці. Можна сказати, що вони іірпентують не просто нові методи чи форми наукової роботи, а швидше, нові її по оц до використання вже відомих процедур дослідження, аналізу, синтезу нішо. Тому педагогіка в цьому питанні знаходиться перед вибором: препарувати «міфіали нових дисциплін старим і випробуванним способом, застосовуючи Ирвдм^тно-натуралістичний підхід, за допомогою дидактики, або, дещо • і маючись власними принципами, сформувати комплекс особливих Шмдологічних засобів, які включають як дидактичні, так і екологічні, чи будь-які шпи необхідні для цього засоби.

З іншого боку, зміни суспільного буття та колективної свідомості стали не і« ін швидкими, а по-справжньому тотальними: все, що намагається зберігати иічміпність власної структури, неминуче втрачає актуальність; натомість мі її...юкультурної ваги набирають ті суспільні явища, які відзначаються і|Мннчиюю лабільністю, генетичною гнучкістю структури, відкритістю до пщипової новизни. Це означає, що педагогіка змушена не стільки привносити до иційного, знайомого шось окреме, фрагментарне, частково нове, як швидше Шгеки - докорінно й невинно оновлюючись, переробляти класичну спадщину .....тідно до вимог соціального оточення.

Як зазначає академік В.Кремень, існує чотири аспекти значення нових ««пологій для освіти. По-перше, комп'ютер - це шлях до комп'ютерної • Мої пості, без якої сьогодні дедалі важче бути конкурентноспроможним, із ними ЦИ'я'іана більшість професій. По-друге, за допомогою комп'ютера вивчаються и. чкі предмети в зарубіжних школах. Ми ж поки що далекі від цих Испивостей. По-третт, всесвітня мережа Інтернет, яка дає змогу спілкуватися зі МІНІМ. В умовах сучасних глобальних процесів розвиток будь-якої держави ЦИЙисипме не тільки від власних зусиль і здібностей її громадян. Він може бузи

СПб.: РІ

3.2. Інноваційні педагогічні технології у підготовці майбутнього вчит

О.Грищенко, наук, співробітник ІІІ (Ш

Інновації в системі освіти це процеси створення й оновлення педаго-гічвИІШним, якщо держава органічно включена в загальні цивілізацій™ процеси нововведень. Дати професійну освіту людині означає допомогти їй **стадій** нього досягти, потрібно дбати про передумови, починаючи із суспільних. суб'єктом не лише професійного становлення, а и культури навчиши'иоммічних відносин, включаючи здатність громадян держави сприймати все те життєтворчості. Тому сьогодні здійснюється пошук, оновлення, аналіз річіісс, що є в цілому світі: у знаннях, технологіях, досвіді тощо. А як цього можна впровадження інновацій

Стратегічну базу розвитку інноваційної діяльності повинні створюва# 'И'Р^МЩІї, передачі технологій, знань лише тоді можуть бути використані, коїї перспективні технології, які випереджають світовий рівень не менше, ніж на Ш £ * " ^a навчиться ними користуватися. Це ж стосується й Інтернету, користування років. Лише за таких умов може бути виключена небезпека морального с т а р і А » " м неможливе без знання мов міжнародного спілкування. Наступне завдання, яке інновації ще на стадії її розробки і впровадження. Тому життєвий цикл інновапкшінне реалізуватися в контексті нової освіти, - активне вивчення іноземних мов (час попиту на ринку нових технологій) повинен бути не менше, як 5-6 років пкж' (.211.

завершення циклу досліджень, що підтверджують її технічну і виробнд Сьогодні все частіше висловлюється думка щодо важливості розв'язання (і«и>ііеми розвитку активності й творчості майбутніх учителів за допомогою

• Иипіційних технологій навчання. Здійснюється пошук **нових шляхів**

удосконалення форм, методів і засобів навчання, що визначається поняттями "педагогічні нововведення", "педагогічне новаторство". Інноваційний рух учасників однією з найістотніших умов оновлення освітньої системи [14].

З чим же пов'язаний всезростаючий інтерес до інноваційних технологій? По-перше, це необхідність упровадити в педагогіку системно-діяльнісний підхід. По-друге, потреба реалізувати особистісно-орієнтоване навчання. По-третє, можливість вилучити з навчання малоефективні вербальні способи передачі знань: лекції, нарізні, мотивувати проектування технологічного ланцюжка процесу, прийомів, форм взаємодії учителя і учня, які дають гарантії освітнім результатам, знижують негативні наслідки роботи низькокваліфікованих педагогів [4, с.5].

Участь закладів освіти в інноваційному процесі характеризується системою проведення психолого-педагогічних і соціологічних досліджень змісту навчального виховного процесу; технологій навчання, виховання й управління, наслідками яких є суттєва зміна результативності освітнього процесу. Така діяльність закладів освіти є інноваційною [11].

Освітні інновації - це нововведення в освітньому процесі (мета, цілі, принципи, структура, форми, методи, засоби, технології навчання, виховання, управління), ядром якого є нова освітня ідея, шляхом реалізації - експериментальна діяльність, носієм - творча особистість.

У сучасній системі освіти реалізуються такі освітні інновації:

- 1) у змісті освіти - державні стандарти освіти; профілізація та індивідуалізація освітнього процесу; концепція національного виховання дітей та молоді; авторські навчальні програми, підручники, посібники, виховні та управлінські системи;
- 2) в освітніх технологіях - варіативні системи навчання (розвивальна, модульна, диференційована та ін.); методи проектування та моделювання життєтворчості особистості, діалогової форми спілкування суб'єктів навчального виховного процесу; рейтингова система оцінювання знань та умінь учнів;
- 3) в управлінні закладами освіти - модернізація змісту, форм і методів управлінської діяльності керівників закладів освіти; варіативні моделі структури управління; авторські заклади освіти [3, с.6].

Опанування інноваційними технологіями - процес складний і тривалий, більший стаж роботи, тим важче формується нове педагогічне мислення, складні впроваджуються нові форми і методи. Необхідно змінитися самим і передати імпульс розвитку учням. Якщо особистість набуває потенціалу саморозвитку, зростатиме, відкриваючи світ перед собою і себе в цьому світі, і тут значна роль відводиться інноваційним технологіям.

Як зазначається в бібліографічному покажчику сучасних освітніх технологій, технологія володіє регулятивним впливом, який полягає в тому, що спонукає науковців і практиків:

- 1) знаходити основи регулятивної діяльності;
- 2) будувати її на інтенсивній, тобто максимально науковій, а не на екстенсивній (що призводить до не виправданій витраті сил, часу, ресурсів) основі;
- 3) мобілізувати кращі досягнення науки, які забезпечать потрібний результат;
- 4) спиратися на прогнозування і проектування, ліквідувати ймовірність корекцій під час навчального процесу;

і) найбільшою мірою інформатизувати навчання та автоматизувати рутинні завдання, і. [19, с.3].

Адаптація нових технологій в освітній сфері особливо добре простежується і є одним з показників, як упровадження в навчальний процес інноваційних технологій [10, с.20].

(серед інноваційних технологій навчання, які заслуговують на особливу увагу) є найбільш актуальними та впливають на формування педагогічної культури, це технологія особистісно-орієнтованого, модульного, комп'ютерного, розвивального, інтенсивного, ігрового, інтерактивного, комбінованого та іншого навчання. Зупинимось детальніше на деяких із них.

Однією з сучасних інноваційних технологій є *особистісно-орієнтована технологія*. У центрі уваги такого підходу знаходиться унікальна цілісна особа, яка до максимальної реалізації власних можливостей, яка відкрита для життя нового досвіду, здатна на осмислення і відповідний вибір у різних життєвих ситуаціях. Саме дослідження цих якостей проголошується метою виховання на відміну від формальної передачі вихованцю знань та норм у традиційній технології [18, с.39]. Особистісно-орієнтоване навчання - це таке навчання, центром якого є особистість, її самобутність, цінність: суб'єктивний досвід кожного спочатку розкривається, а потім з'єднується зі змістом освіти [21]. Як бачимо, особистісно-орієнтованому навчанню приділяється достатня увага вчених, а з вище згаданого можна зробити висновок, що сутністю особистісно-орієнтованої технології навчання є індивідуальна підготовка студентів, умови для саморозвитку, стимулювання, вивчення курсу, проблемне викладення, самостійна робота, діалогічне спілкування, професійна самосвідомість, пізнавальний інтерес, прогноз особистісно-професійного розвитку.

Модульна система все більше завойовує прихильників серед учнів, учителів і науковців. Таку популяризацію новітньої технології можна пояснити, коли визначити її позитивні сторони. Це зокрема, такі:

- 1) Миттєва реакція на швидкоплинну ситуацію на ринку праці.
- 2) Демократичність організації навчального процесу, що виявляється у свободі вибору учіння.
- 3) Індивідуалізація освітніх програм та шляхів їх засвоєння.
- 4) Створення необхідного сприятливого середовища, в якому зможе повністю розкрити свій творчий потенціал не лише студента, а й викладача.
- 5) Сприяє зміні структури навантаження викладача в сторону його більшої науковою та науково-методичною роботою.

Важливою рисою модульного навчання є свобода дій, яка надається учням для самостійного вивчення матеріалу [13, с.71].

Спираючись на праці відомих педагогів у системі модульного навчання, можна визначити основні принципи модульної технології освіти: перехід від загального методу підготовки до індивідуальної підготовки спеціалістів; переміщення об'єкту

навчального процесу на самостійну роботу студентів; запровадження якісно нової методу навчання на основі повного забезпечення кожного студента модульним проірамами; підвищення ефективності навчального процесу завдяки нові можливості побудови навчальної програми з використанням принципі проблемного навчання; зміна ролі та функції ролі викладача в навчальному процесі що перетворює його на викладача-консультанта; відмова від традиційних форм контролю знань і запровадження системи індивідуального рейтингу, де різі зростає роль проміжного, узагальненого та підсумкового контролю.

Проблемний вид навчання та його технологія. Проблемне навчання пов'язане з проблемою, а звідси й активність студентів. Сутність проблемної навчання зводиться до створення проблемних ситуацій із метою розвитку пізнавальної творчої діяльності студентів. Тобто має місце самостійне здобуті знань у процесі розв'язання проблемних ситуацій. Проблемне навчання має таї структуру: проблемне питання - проблемна ситуація - проблема - гіпотеза доведення гіпотези - аналіз - умовивід. Цей вид навчання сприяє розвитку пізнавальної діяльності студентів. Технологіями проблемного навчання займали М.Махмутов, А.Матюшкін та ін.

Суть проблемної інтерпретації навчального матеріалу полягає в тому, **п** вчитель не подає знання в готовому вигляді, а ставить перед учнем проблемі завдання, спонукає шукати шляхи і можливості їх вирішення. Проблема сай прокладає шлях до нових знань і способу дій. Принципово важливим є той факт що нові знання даються не для того, щоб лише брати їх до уваги, а для вирішеї * певної проблеми або проблем. При традиційній педагогічній стратегії - від знань проблем - учні не можуть виробити вмінь і навичок самостійного наукової пошуку, адже їм пропонуються для засвоєння головні результати. Рішеї проблеми потребує включення творчого мислення. Репродуктивні психі процеси, пов'язані з відтворенням засвоєних шаблонів, у проблемній ситуі просто не ефективні [14]. Якщо людину постійно привчати засвоювати знання; вміння в готовому вигляді, можна "притулити" її природні творчі здібні "розучити" мислити самостійно. Максимально процес мислення виявляється розривається при вирішенні проблемних завдань.

Важливою рисою змістового аспекту проблемного навчання є відображеї об'єктивних протиріч, які закономірно виникли у процесі наукового зи навчальної або іншої діяльності, і які є джерелом руху й розвитку в будь-якій о Саме у зв'язку із цим проблемне навчання можна назвати розвивальним, бо мета формування знання, гіпотез, їх розробка і рішення. При проблем» навчанні процес мислення включається лише з метою вирішення проблем ситуації, воно формує мислення, необхідне для вирішення нестандартних задач.

У педагогіці розрізняють три основні форми проблемного навч; проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошукова діяльні самостійна пошукова діяльність[10]. Як відзначає П.Олійник, знання людини • не сума знань, а система. Створення такої системи й обробка на її базі когнітиві операцій, що забезпечують успішну діяльність у нестандартних ситуаціях, основне завдання освіти. Це зумовлює створення двох технологій навчання сумарної (сума знань), розвивальної (інтелектуально-розвивальної). На ж:

• • Ористання в нашій освіті цих технологій в цілому ближче до сумарних, ніж до і" ні пильних. І перенесення центру уваги з перших технологій на другі - основне иидіння освіти на всіх рівнях. Отже, під *розвивальним навчанням* слід розуміти Мкс навчання, за якого, поряд із наданням конкретних знань приділяється значна ніш.і процесові інтелектуального розвитку людини, спрямованому на формування И ишнь у вигляді добре організованої системи, на обробку когнітивних структур і МН іі.іцій у межах цієї системи.

Технологія навчання як дослідження - це взаємозв'язане усвідомлення й умішньнення всіх накопичених попередніх напрацювань з використанням ЦКлідницьких методів, у навчанні створює передумови для трансформування «Ліпіду, що накопичується, в педагогічну технологію навчання.

Технологія дистанційного навчання - це сукупність прийомів, дій, операцій уЧЛІиіків навчального процесу, які виконуються в ієрархічній послідовності, • вковуючи пізнавальну діяльність. Сьогодні цю технологію успішно застосовують ИИвгатьох навчальних закладах.

Технологія інтерактивного навчання - це така організація навчального ИяФИису, за якої неможлива неучасть у процесі пізнання: або кожен учень має Цінкретне завдання, за виконання якого він має публічно відзвітуватися, або від Цфп> діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання [7].

Технологічна грамотність педагога дає змогу глибше усвідомити своє Міймне покликання, повною мірою розкрити свій потенціал педагогічної Майстерності, реальніше оцінити потенційні можливості, розглядати педагогічний Цюцес з позиції його кінцевого результату.

Якими ж технологіями потрібно користуватися, щоб освіта набула • щ і п ного сенсу, щоб від навчання отримати задоволення?

Стратегію сучасної педагогічної освіти складають суб'єктивний розвиток та нмо|x)звиток особистості педагога, здатного не тільки обслуговувати наявні МЙиіогічні й соціальні технології, але й, виходячи за межі нормативної діяльності, мінііювати інноваційні процеси творчості в широкому розумінні. Ця стратегія (Пнимться у принциповій спрямованості змісту й форм навчального процесу Реального закладу на пріоритет особистісно-орієнтованих технологій • Ігогічної освіти.

Існує тільки один спосіб реалізувати особистісний підхід у навчанні - цИйти навчання сферою самоствердження особистості.

Наступною сучасною технологією є *технологія контекстного навчання*, Цію займалися А.Вербицький та Н.Борисова. Метою цього навчання є розвиток цин|к:сійних інтересів студентів. Зміст розробляється в контексті професійної • Ціьності студентів. Взаємодія викладача і студента - це діалогічне спілкування, • исьдгят - теоретичні знання, застосування їх на практиці. Форма контролю - • КТацийні педагогічні ситуації, ділові, рольові ігри.

На сьогодні динаміка розвитку науки, техніки і економіки така, що Професійні знання втрачають актуальність кожні два-три роки [16]. Для того щоб Иііііно протистояти недостачі кваліфікованих спеціалістів, які дійсно юлодіють ритмічною майстерністю спеціалістів, потрібні нові підходи до організації освіти і н|Н)(|)есійної підготовки. Найільна потреба у створенні нової технологічної

системи, яка б дозволила передавати значній кількості людей великий об'єм інформації і спеціальних знань. Одним із найбільш перспективних напрямків впровадження дистанційного навчання на основі комп'ютерної телекомунікаційної техніки. Зазначимо, що перші ідеї в Україні, покладені в основу дистанційних методів навчання, були запропоновані В.Глушковым.

Дистанційне навчання є формою отримання освіти, нарівні з очною та заочною, при якій у навчальному процесі використовуються кращі традиційні та інноваційні методи, засоби і форми навчання, які функціонують на комп'ютері: телекомунікаційних технологіях [22]. У сукупності з ЕОМ комп'ютерне навчання вирішує такі дидактичні завдання, як: підвищення ефективності навчання; розв'язання загальних позитивних здібностей студентів; автоматизований контроль за тестуванням; суттєва економія часу за рахунок використання комп'ютерної техніки ТЗН. Характерним для технології комп'ютерного навчання є необхідна розробка комп'ютерних програм з використанням алгоритмів послідовних дій та тестування. Практика свідчить, що завдяки спеціальним навчальним програмам комп'ютера можна вирішувати значну кількість дидактичних задач: надання (видачі) інформації; управління ходом навчання; контроль і корекція результату самостійної роботи над вивченням нового матеріалу; тренувальні вправи; розв'язання пізнавальної діяльності студентів тощо [10, с.259].

Поряд з вище названими технологіями навчання застосовують і такі, технологія безперервної освіти (спрямована на підготовку фахівців різних рівнів акредитації шляхом безперервної освіти); технологія профільного навчання (підготовка фахівців спрямована на врахування профільності підготовки конкретної професії, спеціальності); технологія інтенсивного навчання (навчання відбувається у прискореному темпі і при ущільненні часу), технологія імітаційно (ігрового) навчання.

Кожна дидактична система викликає до життя нову практичну технологію нового виду навчання. Це означає, що системи не відмирають, а поступово еволюціонують до більш удосконалених, тобто одночасно практично використовуються декілька видів навчання, наприклад - традиційне, проблемно-модульне, ігрове. Педагоги шукають такий вид навчання, який би не мав недоліків. У деяких країнах уже існує модель так званого *ідеального навчання*. При такому навчанні педагоги намагаються об'єднати переваги всіх дидактичних видів навчання. Так виникли і вже застосовуються нові комбіновані (систематизовані) види навчання та їх технології. Це, зокрема, пояснювально-проблемне, проблемно-ігрове, програмно-комп'ютерне, проблемно-комп'ютерне-дистанційне.

Інноваційні технології володіють якісною специфікою, яка відзеркалює способи організації навчальної діяльності. Різноманітність інноваційних технологій може застосовуватися педагогом на основі різних критеріїв. Основним для вибору технологій навчання є, перш за все, рівень самостійності учнів у навчальному процесі. За допомогою технологій навчання можна передбачати ступінь репродуктивності і творчості учнів. У цьому напрямку останніми видами будуть технології, спрямовані на організацію репродуктивної і творчої діяльності учнів

МІЖ ними можна виділити безліч переходів і відповідних технологій - від Форми ідеї готового знання до проблемного навчання, педагогічної евристики.

Майбутнє - за системою навчання, що вкладається в схему учень-вчитель, за якої вчитель виступає в ролі педагога-методиста, технолога, учень стає активним учасником процесу навчання. Методична майстерність вчителя має розвиватися "не через забезпечення його великою кількістю рецептурних посібників і широке використання ним готових поурочних матеріалів". Йому потрібні передусім фундаментальні знання з базового предмета, загальна культура і ґрунтовна дидактична компетентність [15, с.15].

Розв'язання проблем формування готовності вчителя до роботи на основі інноваційного розуміння інноваційних технологій має досить велике практичне значення. На сьогодні потрібні не просто хороші вчителі, а вчителі-новатори, які вирішують свої справи. Розвиваючи складові педагогічної майстерності, І.Ушинський наполягав, перш за все, на силі впливу особистості на дитячий розум, на те, щоб ніякі покарання і заохочення, ніякими формами, ніякою дисципліною, ніякими методами і розкладами занять. Основоположник вітчизняної педагогічної теорії Кав'юнас: "Тільки особистість може діяти на розвиток і визначення особистості, тільки вчителем можливо створити характер" [20, с.64].

Ідея створення курсу, який навчав би майбутнього вчителя основам педагогічної майстерності, належить А.Макаренку. Він стверджував, що кожний вчитель, якщо він добре підготовлений та виявляє старанність, може досягти високої майстерності та проявити творчість. Вчитель, який формує творчу особистість, повинен бути новатором за своєю сутністю. Тільки тоді нові ідеї, принципи та прийоми допоможуть йому створювати нові педагогічні технології, впроваджувати різноманітні інновації в навчально-виховний процес і тільки тоді буде перебудовано всю систему виховання і навчання в бік підвищення ефективності.

Упровадження інноваційних технологій сприятиме формуванню інноваційної майстерності, підвищенню якості навчального процесу при виконанні цілого ряду умов, а саме: відповідному морально-психологічному настрій; постійному вдосконаленню матеріально-технічної бази і дидактичного забезпечення навчального процесу; багаторівневості і гнучкості в питаннях конструювання змісту, форм, методів і засобів навчання з урахуванням специфіки навчального закладу, професійних потреб і індивідуальних запитів педагогічних працівників; випереджального характеру навчання; посилення практичної спрямованості навчання.

Отже, при впровадженні інноваційних технологій і наявності високого рівня педагогічної майстерності викладача неодмінно буде досягнута основна мета - гарантія запланованого результату у навчально-виховному процесі.

Література

1. Алфімов Д.В. *Інноваційна освітня система: шляхи народження*. // Педагогічні інновації: Ідеї, реалії, перспективи. 36. наук. праць. - К.: - 2000. - 308 с.
2. Бондаревська І.В. Гуманістическая парадигма личностно ориентированного образования // Дидактика. - 1997. - № 1. - СІ 1-17.

3. Даниєнко Л.І. Основні проблеми освітньої інноватики в сучасній теорії і практиці Педагогічної інновації; ідеї, реалії, перспективи. 36. наук, праць. - К.: -200. - 308 с.
4. Державна національна програма "Освіта" (Україна XXI ст.). - К. - 79 с.
5. Зязюй І.А. Педагогічна майстерність. / Підручник для вищих навчальних закладів. - Вища школа. 1997.
6. Зязюй І.А., Пихота О.М. І Підтявка майбутнього вчитай до впровадження педагогічної технології. - К., 2003.
7. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Метод, посібник. Авт. - уг О.Помегун, Ю.Іроженко. - К.: А.П.І.І., 2002, - 136 с.
8. Карабасов Ю.С., Кожитов Л.В. и др. Формирование инновационного университета* системе Вуз - І Наука - Производство - Рьлюк. - С. 13-19. Высшее образование. - Ла 6. - 2003.
9. Кремень В.Г. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогіка, параші ми проти К.: Наук, думка, 2003., - 852 с.
10. І Наукозі записки КІТІ ІН. - К., 2001. - Вип. 1. - 263 с.
11. І Педагогічні інновації: ідей реалії, перспективи. 36. наук, праць. - К.; 2002. - 382 с.
12. Пехота О.М., Огарева А.М. Особистісно орієнтоване навчання: підготота вчителя: Монографія. - 2-е вид. доп. та перероб. - Миколаїв: Вид-во "Гліон", 2007. - 272с.
13. Проблеми особистісної орієнтації педагогічного процесу. // 36. наук, праць Харків., -2000. - С.71.
14. Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти: Монографія. - К.: 2' - 246 с.
15. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті. /За заг/ С.О.Сисоевої. - К., 2001. - 44с.
16. Ракич Л.И. Философия компьютерной реюлішши. - М.: Издательство полигач литературы. - 1991. - 278 с.
17. Рибалці В.В. Особистісний підхід у профільному навчанні старшокласників /За ред. П Балла. - К., 1998.
18. Селевій Г. К Сучасні освітні технології: Навчальний посібник. - М.: Народна освіта. - 1 - С.39.
19. Сучасні освітні технології: Рском. бібліограф, покажчик. - К.: ВІПОД 1999. - Вип.1. - 59
20. Ушинський К.Д. Три злемета школы // Собр. соч.: В 6 т. - М., 1990. - Т. 2. - С.64.
21. Якиманская И.С. Личностно ориентированное обучение в современной школе. - М., І 226с.
22. <http://www.nntu.sci-nnov.ru/DISL.RN/onped.htm>